

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 59. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297565408.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Et Rystende med Hovedet, et Trækkende paa Skuldrene, et dybt Suk, og undertiiden et bittert Smil, havde af og til forsikkert Panthakak om hans Excellences Opmærksomhed, og opmuntred ham saaledes, at han ret priiste sig lykkelig, ved at have saa mange Ulykker at fortælle; og da hans Historie efter tre til fire Timers Forløb var bragt til Ende, fortrød det af Hjertet, at ham ikke var mødt fleere - Kammer-Tjeneren paa sin Side havde bidraget ligesaameget, om ikke meer, til at vedligeholde den tragiske Fortællers Ild - Thi naar hans Herre trak paa Skuldrene, skjød han Ryg, som en Kat; og det mindste Suk af Marquien afpressede ham et Aha, hvorved Panthakak selv blev forskrækket - Dog maae man sige, at om han derved forværrede de Tanker, som denne havde om Mennesket og Verden, saa var han gandske uskyldig deri. - Han kunde altid gjøre sin høyeste Eed paa, at han ikke havde hørt et Ord af den heele Historie - Han sov inden i og alle hans Bevægelser var kun de af en Machine - - Han havde i saa mange Aar vant sig til at efterabe sin Herre, at Marquien ikke kunde nyse, uden at han nøs med - 60

Nu begyndte det at dages - Deres Excellence havde hidindtil glemt Alder og Søvn, og vor Panthakak havde hverken tænkt paa Trethed eller Blessurer - Men det er ikke saameget at undre over, da han var en Jyde, og ey engang havde erindret, at han ingen Nadvære havde faaet - Da Historien var til Ende faldt alt dette dem ind paa engang - De undskyldte sig vekselsviis mod hinanden, uden at meene noget dermed; og Marquien overøste sin Gjæst med nye Høfligheder, uden at tænke det mindste ved de forbindligste og fineste Udtryk - Han udbad sig det blant andet, som en Venskabs Prøve, at Herr Panthakak vilde tage til Takke med hans Slot indtil han fik Svar fra Geneve eller fra F***, hvortil han havde ladet sig mærke med at vilde skrive om Vexsler - Panthakak skrabede engang over den anden og sagde: O Deres Excellence! - Og nu fik Charles et Vink, hvorpaa han, efterat hans Excellence havde hvidsket ham noget i Øret; tog et Lys i hver Haand og stillede sig hen ved Døren - Marquien bukkede, Panthakak forstod det; gjorde en Godroelig Nats Compliment i Form af en Aften-Bøn, og fulgte baglends, skrabende og bukkende sin Led-Sagere ind i et Sove-Gemak, der langt overgik alle de Sove-Gemakker, som han hidindtil havde seet - Han maatte gjøre saa mange Krum-Spring, som han vilde, saa maatte han tillade Cammertjeneren, der beraabte sig paa sin Herres udtrykkelige Befaling, at hjælpe ham af Klæderne, at see til hans Saar, og at bade dem med Spiritus. Charles var i mange Aar vant til aldrig at lade Munden staae stille, naar han klædede af eller paa - Han fortalte derfor den fremmede alt, hvad han vidste og ikke vidste, om Marquiens Familie, Rigdom og Levnets-Løb, og overalt utroelige Ting til denne Herres Berømmelse hvori han artig nok vidste at blande sin egen. - - Han sluttede med at forsikre, at en Mand, som Herr Panthakak var baade hans Excellence, og ham selv overmaade vel kommen, at han skulde kun være ubekymred om alting; og at han i morgen tilig, efter hans Excellences Ordre, skulde bringe ham anstændige Klæder af hans Excellences Garderobe; hvorimellem han kunde vælge efter Behag. Og nu var det allerede et got Korteer siden at han havde forladt vor Sønder-Jydske Student, da denne, der af Forundring ikke havde kundet svare ham et Ord, om han og havde faaet Tid dertil, endnu stod mit paa Gulvet, gabende, med høyt opspilede Øyne - Saa mange og uventede Høfligheder, havde overrumplet hans Misfornøjelse med Verden, hans Mistanke, hans Frygtsomhed, og følgelig alt det som 61 var virksomt i hans Sjæl. Som den mechaniske Catechet, der altid var vant til at hefte sine Øyne paa det ligeover for Prædike-Stoelen staaende Uhr; naar han om Fredagen opremser for nogle ligesaa mechanisk sukkende Matroner, og for den hylende Stoele-Kone, det som han møysommelig har lært uden ad af Brochmand, eller en anden - Som han, naar nu dette Uhr i en uheldig Time er taget bort for at repareres forgjæves seer derhen hvert Øyeblik, veed ikke hvad det er at han savner, begynder at stamme, bliver meer og meer forvildet, og endelig, til sin største Beskjæmmelse, Meenighedens Forargelse, og den misundelige Graveres Glæde, bliver staaende uden at kunde tale et eneste Ord - Saaledes var det, at Panthakaks Sjæl, naar den ved en Hændelse havde tabt sine saa vel bekendte og elskte Gjenstande af Øynene, blev uden at vide hvorledes, efterhaanden meer og meer forvildet, og tilsidst faldt ligesom i en Dvale, i en Uvirksomhed, der gjorde den reent uskikket til at tænke det ringeste - Endelig vognede han, som af en Drøm, og det første der faldt ham ind, var, at saa store Høfligheder imod ham af en Herre som Marquien af V*** var overdrevne og unaturlige; og nu kom hans Betænkelighed, hans Mistanke, hans Frygt og hans gamle Fordom paa engang tilbage med dobbelt Styrke - - Endskjønt han umueligt kunde udregne, hvad for en ond Hensigt hans Excellence egentlig kunde have, med at forstille sig saaledes, saa var han dog overbeviist om, at den maatte være ond, og meget ond, siden man gjorde sig saa stor Umage for at skjule den - I denne Forestillings Heede faldt ham hundrede frygtelige Formodninger ind, den ene altid ængstligere og urimeligere end den anden - Man vil maaskee plyndre mig, brød han endog ud, overiilt af sin Svaghed, da han i det samme kastede Øynene hen paa Portnerens Klæder, og erindrede at han var kommet splitternøgen i Huuset - Men man vil bie til min Vexsel kommer - - - Men jeg kan ja reyse inden den Tid - - Og Marquien er saa rig - - Men hvem siger at han er rig? - Kan ikke alt dette være røved Gods? - Men han er Marquis - Hvem siger at han er Marquis? - - Dette Slot - - - O, man har vel før talt om saadanne Røver-Slotte - - Dog dette kan heller ikke være - - Saaledes omtumlede Panthakaks uheldige Fordom hans Sjæl, indtil den endelig syntes at hvile ved en Formodning - Han troede, at Marquien af V*** ufejlbarlig maatte være en hemmelig Tilhængere af den Kielske Gros-Fyrste, og i den Henseende formodentlig vilde fritte ham ud, hvorledes Schlcsvigerne var fornøiede med 62 den nye Regjering - - Han erindrede sig, at denne Herre, med en Mine der syntes at røbe Hensigter, havde gjort ham meer end et Spøragsmaal, om Madame Kychlein, om Levemaaden i F*** og sligt; og dette bestyrkede ham i hans Mistanke - Han besluttede derfor helligt at være sin Konge troe; og ikke paa Pinebænken selv, at røbe det mindste af alt det, som kunde give nogen Oplysning i denne Sag. - Saa roesværdigt, som dette Forsætt var, saa var det dog næsten overflødig - Thi sandt at sige, saa vidste den gode Panthakak ikke meget af denne Forandring i Regjeringen eller af dens Virkninger paa hans Landsmænds Gemytter. - Det Betydeligste af alt det han erindrede sig, var, at Accisen

efter den Tid var kommed med paa Listen af de Lande-Plager, som Madame Kuchlein pleyede at true hans FødeBye og sine Naboersker med; og at Herr Misocosmus holdtfor; at de kongelige danske Officerer og øvrige Betjenter ikke var et Haarbredt klogere end de fyrstelige. Han fattede herpaa endnu en Beslutning. Det var den at behjælpe sig med den onde Verden, saagot som han kunde, og at tage imod alt det Gode, som blev ham tilbudt af Marquien, til Afdrag paa det Onde, som han uden Tvivl havde i Sinde med ham, og dog ufeylbarlig tilig eller silde vilde sætte i Værk - Dette priiselige Overlæg havde nogenledes satt hans Sind i Roelighed; da han paa engang troede, at blive Florabella og de skrækkelige Røvere vaer. Men det kom sig deraf, at han sov, og Drømmenes Gud nu fuldkommen havde bemægtiget sig den Indbildnings-Kraft; hvor han vel herrskede om Dagen, men dog af og til maatte deele Thronen med den opvaagnende Fornuft. -